

TARZAN LEGENDÁJA

Előkelő idegen

KRÁNICZ BENCE

A TARZAN LEGENDÁJA ALKOTÓI PATIKAMÉRLEGEN MÉRIK KI, MENNYI GYARMATOSÍTÓ GÖGÖT VISEL EL A MAI NÉZŐ.

Nincsenek könnyű helyzetben azok a filmesek, akik 2016-ban Edgar Rice Burroughs műveit adaptálnák. Az amerikai születésű, de lélekben angol szerző két leghíresebb regénysorozata, a Tarzan és a Barsoom-regények közül talán éppen azért az utóbbiból készült hamarabb fősodorbeli eposz a kétezertizes évek Hollywoodjában, mert John Carter kalandjai műfaji szempontból és térben is eltávolítják a nézőtől a Burroughs-könyvek maradi, rasszista, szexista és idegengyűlölő világképét, amely már a 20. század elején is merőben konzervatívnak számított.

A *Mars hercegnőjében* és folytatásai-ban ugyanúgy a jóformán szuperhőssé emelt fehér férfi, a megmentésre váró nő, illetve a szolgállelkű vagy vérszomjas vademberek pólusai szervezik a történetet, mint a Tarzan-regényekben, ám a

majomember dzsungelkalandjaiban ez a leosztás nem marslakókra, hanem igazi emberekre és közösségekre vonatkozik, így még nehezebben összeegyeztethető a mai befogadói elvárásokkal. Ráadásul a Tarzan-kötetekben nem csak a behódolni kész alattvalókként, rosszabb esetben gyilkos ösztönlényekként kezelt feketék ábrázolása zavaró, hanem a nemzeti sztereotípiák gátlástalan kijátszása is borzolja a kedélyeket. Burroughsnál alapjában véve minden német náci, az oroszok kommunisták, az amerikaiak – a szerző honfitársai! – pedig ostoba, elbizakodott idealisták, esetleg tanulatlan bunkók. Nehéz ezeket az árnyalatokat megkülönböztetni, de a 24 Tarzan-regény alapján Burroughs rasszizmusa nem ártó, gonosz gyűlöletből, hanem őszinte, szinte naiv felsőbbrendűség-tudatból táplálkozik. Elvégre az elbeszélő, akárcsak Tarzan, mindig kész megmutatni a helyes utat az afrikai törzseknek és elsüllyedt civilizációk képviselőinek éppúgy, mint a technika- és pénzfüggő modern világban elpuhult fehér embernek – a lenézett népek fiai között is akad egy-két tiszta lelkű, a főhős jóindulatára méltó epizodista.

Izgalmas megfigyelni, hogyan próbálják a forgatókönyvírók és David Yates rendező megszabadítani Tarzan figuráját ettől a kolonialista ballaszttól, amely nélkül, féltő, maga a figura túlélése kerül

veszélybe. A *Tarzan legendája* alkotói nemcsak természeti körülmények között élő, eleve barátságos, vagy békülésre kész feketéket léptetnek fel a dzsungelben, hanem a „civilizált színesbőrű” karakterét is bevetik. Nem véletlen, hogy Williams mindig lemarad a dzsungelben: ő az egyetlen, aki kilóg az eredeti könyvekhez meglepően hű maradó adaptációból. Főgonoszként bitang németek vagy oroszok helyett ördögi belgával találkozunk, ami telitalálatnak bizonyul. Nemcsak az efféle agyas gonosztevőket álmában is eljátszó Christoph Waltz miatt, hanem azért is, mert II. Lipót császárt kongói tömegmészárlásai és Afrika mód-szeres kizsákmányolása miatt Hitlerhez és Sztálinhoz fogható gazemberként tartja számon a történelmi emlékezet, tehát csatlósai büntetlenül ábrázolhatók a megtestesült gonosz helytartóiként.

Eközben az alkotók minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy Tarzant egyszerre mutassák a burroughsi félistennek és a vásznon is komolyan vehető figurának. Az angliai expozícióban utalnak Tarzan fetiszizálására és a körülötte működő mítoszgyárra, valamint ügyelnek rá, hogy az egyetlen jelenetben, amely szuperhőssé avatná a főhőst, Tarzan elveszítse párba-ját az óriásmajommal. Yates patikamérle- gen méri ki, mennyi gyarmatosító gögőt visel el a mai néző, de a burroughsi for- dultatos cselekményszövésre is gondot fordít: a személyes tétikkel átszőtt poli- tikai konfliktust az író a hetedik kötetben (*Tarzan, a vadember*) dolgozta ki először részletesen, és a *Tarzan legendája* is ezt a receptet követi.

Ha lesz folytatás, talán a regények má- sik alapsémája, a dzsungel mélyén zár- ványként túlélő, letűnt civilizációkkal való találkozás története is a vásznonra költözhet. Úgy talán még egyértelműbb lenne, hogy Tarzan előkelő idegen a sa- ját korában, miként Burroughs is az volt tenyeres-talpas földije között, akiket hátrahagyva az egyértelmű szabályok szerint működő, sosemvolt őserdőbe álmodta magát.

TARZAN LEGENDÁJA (Legend of Tarzan) – ame- rikai, 2016. Rendezte: **David Yates**. Írta: **E.R. Burroughs** történeteiből **Adam Cozad** és **Craig Brewer**. Kép: **Henry Braham**. Zene: **Rupert Gre- gson-Williams**. Szereplők: **Alexander Skarsgard** (Tarzan), **Margot Robbie** (Jane), **Samuel L. Jackson** (Williams), **Christoph Waltz** (Rom). Gyártó: **Dark Horse Entertainment / Village Roadshow Pictu- res**. Forgalmazó: **InterCom**. Szinkronizált. 110 perc.

